

ind paa, at der skulde gives et Bederlag for disse Indtægter, naar de saldt bort; man kalkulerede Indtægterne til at løbe op til 4—500,000 Rbd., og man mente passende at kunne erstatte dem ved et Bederlag paa 2—300,000 Rbd. Saaledes opfattede man den Gang dette Spørgsmaal; men i det Forslag, der fremkom fra Regjeringen, og som her blev behandlet, gif man ud fra, at al Offerpligt skulde falde bort uden nogen Erstatning. Der var dernæst endnu et tredje Punkt, som fra flere Sider blev betragtet som værende af stor og betydelig Bigtighed; det var den store Jordbedrift, som for en meget stor Del hører til Præstefaldene. Skjøndt der vel var dem, som mente, at det baade for Præsten og i visse Henseender ligeledes for Menigheden kunde have sine gode Sider, at Præsten havde en saadan Jordbedrift, var den overveiende Stemning dog derimod, idet man, uanset Indflydelsen paa den præfelig Virksomhed, mente, at denne Jordbedrift kun undtagelsesviist kunde styres, saaledes af Præsten, at Udyttet kunde svare til, hvad der paa anden Maade kunde bringes ud deraf, hvorved dette Forhold altsaa ikke blot var uheldigt og medførte Tab for Præsten selv, men ogsaa medførte et Tab for den nationale Velstand. Der er i dette Punkt gaaet et meget væsentligt Skridt i Møde fra Ministerens Side. Det var oprindeligt foreslaaet, at der skulde gives Præstegaardene saa meget Jordtilliggende, som svarede til en Middelbondegaard — som man udtrykte sig — eller 5—6 Td. Hartkorn, men under de senere Forhandlinger gif jeg ind paa at indskrænke Jordtilliggendet til, hvad der kunde behøves til at holde 4—6 Rper, eller høist 2 Td. Hartkorn, saaledes at der med andre Ord vilde blive at bortselge fra Præstegaardene et Beløb af flere Tusinde Tønder Hartkorn til fri Eiendom eller til Arvesætte. Dette var et Punkt, hvorpaa man havde lagt særlig Vægt, og det møbte, som jeg nu har paavist, en bestemt Smøbekommen ogsaa fra min Side. Der var imidlertid endnu nogle Forhold, som maasse mere interessere de geistlige Personer end Menighederne, men som forresten ogsaa paa forskjellig Vis have deres Virkning paa selve Menighedsforholdene, og med Hensyn til hvilke man ønskede Forandringer. Det ene var Maaden at ansætte Pensionerne paa, et Forhold, der gav Anledning til mange uheldige Følger, idet det, naar en stor Del af Pensionen skulde lægges paa Kaldet, blev aldeles uviist, om et Kald kunde henføres til de forholdsvis smaa, til de store eller endog til de meget store Embeder. Dette var et Forhold, der i Forbindelse med de høist indviklede og i Nutiden besynderlige Bestemmelser om Naadensaaaret var meget uheldigt, hvad der ogsaa har været fremdraget hos os, før vi fik vor nuværende Forsatning. Begge disse Spørgsmaal bleve ogsaa løste i Forslaget, og det paa en saadan Maade, at der ikke fremkom nogen Indsigelse derimod; det ene af dem, idet om Naadens-

aaaret, blev endog slet ikke omtalt. Jeg tror derfor virkelig at kunne sige, at der var gjort meget betydelige Fremskridt, og at der netop var gjort Skridt fremad i de Retninger, som fornemmelig bleve betonedes, naar der under tidligere Forhandlinger var Spørgsmaal om det Unskelige i gjøre en Forandring. Det, der blev tilbage, var dels Noget, som ikke fremkaldte en saa stærk Modstand fra de forskjellige Sider, og dels Noget, som ganske viist — i det Mindste efter min Overbevisning — maa siges efterhaanden at være blevet reduceret til at være et rent og hart theoretisk, eller om man vil, doktrinært Spørgsmaal, som ikke paa nogen Maade kan afgjøres i denne Forsamling. Selv ved den mest skarpsindige Fremstilling vil det ikke være muligt at kunne sikkre sig, at den Opfattelse, man selv har af et saadant theoretisk Spørgsmaal, vil blive anerkjendt af Andre, som theoretisk behandle det samme Spørgsmaal, og derved ogsaa komme til deres Overbevisning; men dette er jo ogsaa temmelig ligegyldigt, da Spørgsmaalet her jo er et praktisk Spørgsmaal. Naar man saaledes her vil strides om, hvorvidt de Midler, som ere henlagte til Anvendelse for kirkelige Formaal, henhøre under, hvad man kalder kirkelig Eiendom eller ikke, kan man jo strides i det Uendelige derom, man har ført Strid derom i Aarhundreder; og man vil sandsynlig vedblive dermed; men hvad derimod ikke synes mig tænkligt, at man kan strides om, er, at en Fremgangsmaade som den, der var foreslaaet, paa nogen mulig Maade skulde kunne siges at stemme med Forestillingen om, at det skulde være Kirken som en juridisk Person, der havde sine Eiendomme. Det vilde komme i en i højeste Grad mærkelig Strid dermed, naar man her i den lovgivende Forsamling ikke blot tog Bestemmelse om geistlige Forhold og Embedsstillinger i det Hele taget, men ogsaa navnlig tog Bestemmelse om ganske at abandonnere en Indtægt paa henimod $\frac{1}{2}$ Million uden Erstatning, naar man tog Beslutning om, hvad der da ogsaa skulde høre med til Kirkens Midler, nemlig Præstebolig og Præstegaardsjorder, samt endvidere stillede Forholdet saaledes, at alle Bestemmelser herom fremdeles, og uden at der foreskrevs nogen som helst Samvirken eller Medvirking af nogen kirkelig Myndighed, skulde tages af den lovgivende Forsamling, forsaavidt som de henhørte under Lovgivningens Omraade, og af den bevilgende Myndighed, forsaavidt de henhørte under denne. Om man nu imidlertid ogsaa vilde forlade dette Standpunkt, vilde man dog sige, at der endnu staar to Ting tilbage, som medføre, at man paa ingen Maade ad denne Vej kan faae en Ende paa Sagen, eller derigjennem opnaa Fyldestgjørelse af de forskjellige Formaal, man i saa lang Tid har kæmpet for. Man vil nemlig ikke kunne gaa ind paa Sagen, uden at Præsterne blive lønnebelige som andre Statsembedsmænd, og uden at der-